

Miten minun tulisi reagoida rasistisiin kommentteihin tai tilanteisiin toimiessani vapaaehtoisena?

1 PYSY RAUHALLISENA. Omat tunteet nousevat helposti pintaan, kun kohtaat epäoikeudenmukaisuutta. Rauhoittele ensin itseäsi liiallisen provosoitumisen välttämiseksi.

2 Jos tilanne on hyvin uhkaava, **SOITA APUA** paikalle. Viranomaisilla on velvollisuus puuttua ja 112 auttaa.

3 Jos tilanteeseen meno yksin jännittää, **HAE TUKEA MUILTA** silminnäkijöiltä. Kun joku tekee aloitteen tilanteen ratkaisemiseksi, yleensä muutkin rohkaistuvat puuttumaan.

4 KORJAA VIRHEELLISET TIEDOT, joita huo- maat rasistisessa puheessa. Jos kyseessä on tuttuasi, asiaan voi palata myös myöhemmin: *"Muistatko, kun puhuit eilen kahvitaulla maahanmuuttajien saamista sosiaaliuista. Otin hieman selvää, ja itse asiassa..."*. Rasistisia vitsejä kuullessasi on hyvä käyttää tilannetajua: annatko itsestäsi oikeanlaisen viestin nauramalla muiden mukana.

5 Sinulta ei vaadita sankaritekoja. Jos takaisin sanominen pelottaa, jo pelkkä rasistisen huutelun **KOHTEEN VIEREEN MENEMINEN** jättää voimakkaan viestin: minä olen hänen puolellaan sinua huutelijaa vastaan. Vierellä seisominen on merkki myös huutelun kohteelle ja muulle lähiympäristölle, että rasisti on tekoineen yksin.

6 Kun tilanne ei ole liian uhkaava, **PUUTU TILANTEESEEN SANOMALLA VASTAAN** asiallisesti ja rauhallisesti. Vastalause antaa tärkeän viestin kaikille paikallaolijoille: rasistinen käytös ei ole hyväksyttävää ja sitä ei tarvitse sietää. Yksi tehokas ja herättävä keino on toistaa rasistinen viesti: *"Sinä kysyit lapseltani, onko banaani hyvää. Viestisi kuulosti rasistiselta ja se on väärin."*

7 Älä pelkää epäonnistumista, **TÄRKEINTÄ ON TEHDÄ JOTAIN**. Jos joudut osalliseksi rasistiseen tilanteeseen, on siitä hyvä keskustella jonkun kanssa jälkikäteen. Älä epäröi kertoa asiasta esimerkiksi järjestösi työntekijälle.

8 Mikäli et uskalla toimia itse tilanteessa, **OSOITA MYÖTÄTUNTOSI RASISMIN KOHTEELLE**, esimerkiksi jäämällä juttelemaan tilanteen jälkeen ja pahoittelemalla tapahtunutta. Kuuntelu helpottaa ja rauhoittaa mahdollisesti järkyttyneen ihmisen oloa sekä osoittaa, että et ole samaa mieltä rasistin kanssa.

9 ÄLÄ HYVÄKSY LOUKKAAVAA NIMITTELYÄ. Tällaisia loukkaavia nimityksiä ovat esimerkiksi "neekeri", "ryssä" tai "manne". Nimittelyssä voi myös olla kyse rikoslaissa rangaistavaksi säädetystä kunnianloukkauksesta.

10 Jos joudut rasistisen hyökkäyksen kohteeksi internetin tai sähköpostin välityksellä, **SÄILYTÄ VIESTI, MUTTA ÄLÄ VASTAA SIIHEN**. Kerro asiasta myös lähimmälle työntekijälle järjestöissäsi. Mikäli viestissä on uhkaava sävy, ilmoita siitä poliisille.

Miksi vastustan rasismia toimiessani vapaaehtoisena?

1 Mitä rasismi on?

Perinteisesti rasismi on liittynyt uskomukseen ihmisroduista, joista toiset nähdään alempiarvoisempina kuin toiset niihin liitettyjen heikompien ominaisuuksien vuoksi. Rasismille ei ole tieteellistä perustetta, sillä todellisuudessa geneettiset erot samaan etniseen ryhmään kuuluvien ihmisten välillä ovat suuremmat kuin eri etnisten ryhmien välillä. **Ihmisten syrjintä ja huono kohtelu etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella on rasismia.**

2 Miten rasismi ilmenee?

Arjessa rasismi ilmenee loukkaavina tekoina: poissulkemisena, vihjailuina, nimittelynä, rasistisena vitsailuna, nöyryyttävänä suhtautumisena, halveksuntaa osoittavina ilmeinä, eleinä ja silmäyksinä tai jopa väkivaltana. Rasismia voi ilmetä myös yhteiskunnan rakenteissa sekä eriarvoisuutta luovissa viranomaisten toimintatavoissa. Rakenteellisesta rasismista voi olla kyse, jos esimerkiksi työtehtävään liitetään tietyt kielitaitovaatimukset silloinkin, kun ne eivät ole työssä välttämättömiä.

3 Mitä vikaa on rasismissa?

Rasismi vahingoittaa koko yhteiskuntaa. Se luo ympärilleen vihamielistä, uhkaavaa ilmapiiiriä ja pelkoa, josta kärsivät kaikki yhteiskuntamme jäsenet. Rasismin kohteen se asettaa erilleen yhteiskunnasta ja heikentää menestymisen mahdollisuuksia. Menestyäksemme kansainvälistyvässä maailmassa tarvitsemme kielitaidon lisäksi vuorovaikutustaitoja sekä kunnioittavaa ymmärrystä erilaisista tavoista ja toimintakulttuureista. Niiden oppiminen edellyttää avointa asennoitumista moninaisuuteen.

4 Miksi rasismista on tärkeää puhua?

Puhumalla rasismista ja puuttamalla rasistiseen käytökseen **osoitamme tukemme sen kohteeksi joutuneille.** Keskustelussa on kuitenkin tärkeämpää keskittää huomio tekoon ja sen seurauksiin kuin etsiä todisteita sille, onko joku rasisti vai ei. Toimintamme tarkoitus on osoittaa, miltä rasistinen käytös sen kohteena olevista henkilöistä tuntuu ja ettemme hyväksy sitä. Sen sijaan maahanmuuttopolitiikkaan tai valtioiden välisiin suhteisiin vapaaehtoisena ei tarvitse ottaa kantaa.

5 Miksi järjestöimme vastustaa rasismia?

SETLEMENTTILIITON TEHTÄVÄNÄ on edistää hyvää elämää, ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista sekä ihmisten ja yhteisöjen osallisuutta ja osallistumista. Setlementtitoiminta perustuu erilaisten ihmisten väliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen. Rasismi estää ihmisten osallisuutta, osallistumista, yhteistyötä ja rakentavaa vuorovaikutusta, mikä on vastoin arvojamme ja toimintaperiaatteitamme. Vastustamme rasismia aina kun sitä kohtaamme!

Setlementtiliitto

Rasismia ja syrjintää vastaan toimivilta ihmisiltä saatetaan kysyä, miksi he toimivat juuri tietyn ihmisryhmän puolesta. Saatetaan todeta, että sotaveteraanien asema on huono tai ettei lapsiperheistä ja vanhuksista huolehtimiseen kiinnitetä tarpeeksi huomiota. Silloin voi tuoda

esiin, että toimintamme perustana olevat arvot **heikoimmassa asemassa olevien auttamisesta** eivät ole riippuvaisia henkilön taustasta. Oleellista ei siis myöskään ole arvottaa, minkä ryhmän tilanne on yhteiskunnassamme kaikkein heikoin.

6 Mitä muuta minun tulisi tietää maahanmuutosta ja siihen liitetystä kritiikistä?

KULTTUURIEROT

On hyvä muistaa, että tietyltä alueelta tulevat tai saman etnisen taustan omaavat ihmiset eivät kaikki automaattisesti ajattele samalla tavalla tai noudata tietynlaista elämäntapaa. Jokainen meistä päättää itse, mitä kulttuuri meille merkitsee ja miten toteutamme sitä. Siksi vapaaehtoistoiminnassakin **on tärkeää kohdata ihmiset aina yksilöinä**, ei tietyn kulttuurin edustajina.

USKONTO

Rasistisilta kuulostavia näkemyksiä esitetään usein tiettyyn uskontoon kohdistetun kritiikin varjolla. Uskonto voi vaikuttaa niihin tapoihin, joilla toimimme vapaaehtoisina tai otamme vastaan tarjottua tukea, mutta uskonto sinällään ei ole sen enempää automaattinen ongelma kuin ratkaisukaan. Uskontoa saatetaan myös käyttää selityksenä konflikteille, vaikka todelliset syyt olisivat taloudellisia tai poliittisia. Kaikissa uskontokunnissa on sekä vanhoillisesti uskontoon suhtautuvia sekä heitä, jotka tulkitsevat uskontoa ja sen roolia omassa elämässään vapaamielisemmin. **Perustarpeemme ja tavoitteemme elämässä ihmisenä ovat kuitenkin pitkälti samat, uskonnosta ja kulttuurista riippumatta.**

MEDIA JA RIKOSUUTISOINTI

Maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä voi pelkästään lööppejä seuraamalla saada varsin vääristyneen kuvan. Esimerkiksi tilastoja voidaan tulkita ja esittää eri tavoin. Rikostilastot osoittavat, että joihinkin rikostyyppeihin syyllistyvät muita useammin tietyt etnisesti määritellyt

ryhmät. Yhtä selitystä kaikille tilastoille ei ole, mutta **kulttuurierojen sijaan selitys saattaa löytyä vaikeista elämäntilanteista, tuloeroista ja turvaverkkojen puutteesta**. Suomessa rikoksiin syyllistyvät useimmiten nuorehko miehet. Monissa maahanmuuttajaryhmissä nuoret miehet ovat Suomessa huomattavana enemmistönä, mikä näin ollen näkyy myös tilastoissa.

RAHA

Maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista kiistellään jatkuvasti. Kysymys on monimutkainen, mutta esimerkiksi OECD:n laskelmien mukaan (International Migration Outlook 2013) useimmat maat, kuten Suomi, kuuluvat maahanmuuton nettohyötyjiin. Yksilötasolla **harkinnanvapaisen toimeentulotuen kriteerit ovat samat kaikille Suomessa asuville pienituloisille.**

LAIT JA YHDENVERTAISUUS

Yhdenvertaisuus ymmärretään usein niin, että kaikille tarjotaan yksi ja sama mahdollinen tapa toimia jonkin päämäärän saavuttamiseksi. Todellinen yhdenvertaisuus toteutuu vasta silloin, kun tarjotaan riittävästi erilaisia tapoja toimia, jotta **jokaisella on yhtä hyvät edellytykset päämäärään pääsemiseksi**. Tällöin esimerkiksi rakkenukset ja julkinen liikenne ovat saavutettavia pyörätuolin käyttäjille, nettisivut näkövammaisille ja pätevä hakija voi päästä työhaastatteluun, vaikka hänellä olisi ulkomaalaiselta kuulostava nimi. Vaikka monissa maissa yhdenvertaisuus ja demokratia eivät vielä ole samalla tasolla kuin Suomessa, se ei tarkoita, ettei meidän tarvitse kehittää yhteiskuntaamme enää tämän moniarvoisemmaksi. Järjestöillä ja yhdistyksillä on vastuu toimia yhdenvertaisuuden puolesta niin, että myös maahan muuttaneilla on mahdollisuus vaikuttaa ja toimia vapaaehtoisina järjestöissä.

